

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Projektas „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Socialinis ugdymas 1–4 klasėse

Bendrujų programų atnaujinimas
Projektas

*Renata Bernotienė,
Linas Jašinauskas*

Pradinis ugdymas

VAIKO RAIDA ir ugdymo turinys

Ugdymo integralumas

Ugdymo turinio prasmingumas ir
aktualumas

Ugdymo turinio ryšys su
gyvenimu

Socialinis ugdymas

*Apibendrinant įvairių autorių darbus, galima konstatuoti, kad **socialinis ugdymas gali būti įvardijamas kaip idėjų, minčių, vertybių ir nuostatų kaita bendraujant ir bendradarbiaujant skirtingose edukacinėse aplinkose skirtingų kultūrų ar subkultūrų, amžiaus ar socialinių klasių atstovams, taip pat kaip partnerystė ir problemų sprendimu grįstas dialogas keičiantis kultūrą, nuostatomis, vertybėmis ir istorine patirtimi.***

[...] detalesnis socialinio ugdymo turinio prasmės nusakymas priklauso nuo pasirinktų mokomųjų dalykų ir požiūrio lauko.

Socialinio ugdymo kontekstas visada yra ne tiek **kontekstuali ar kalbėjimu**, bet veikimu grįsta praktika.

Dalyvaudami bendruomenės veikloje, vaikai ne tik mokosi kultūriškai **priimtinių mąstymo ir kalbėjimo būdų**. Jie ne tik perima kultūrinį palikimą, bet ir **kuria naujas bendrabūvio, komunikacijos formas ir normas**, kurias laiko teisingomis ir atitinkančiomis bendruomenės poreikius.

Ugdymas suprantamas ir kaip **kultūrinio tęstinumo**, ir kaip **kultūrinio atsinaujinimo, pozityvių socialinių pokyčių visuomenėje veiksnys**.

Celiešienė E., Kvieska V., 2019.

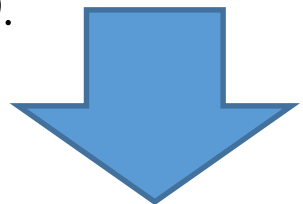
Demokratinų vertybių ugdymas(-is) mokykloje (pirmieji mokymosi metai) turėtų būti grindžiamas veiklomis, kurios skatintų iš šeimos aplinkos pereiti veikti į demokratinę visuomenę. Klasėje organizuojamos veiklos turėtų skatinti ir padėti mokiniams įsitraukti į vietos bendruomenės gyvenimą.

White, J., Aims of Education in a Democracy, 2019.

Pirmieji trys mokymosi mokykloje metai

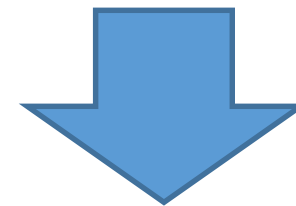
Istorija

- **Pokyčių praeityje nagrinėjimas** (jų pobūdis, trukmė, reikšmingumas, jų tarpusavio ryšiai).

*Kuriant nacionalinį ugdymo turinį, stengiamasi, kad pradinis ugdymas derėtų su ikimokykliniu ugdymu ir aukštesnėmis ugdymo pakopomis. To siekiama nuosekliai aprašant pasiekimų raidą nuo ikimokyklinio amžiaus iki paauglystės (kaip Škotijos pavyzdyje) ar įvairiose ugdymo pakopose nustatant tas pačias ugdymo turinio sritis. <...> Mokslininkai pabrėžia, kad visų ugdymo pakopų dėmė bus užtikrinta, **jeigu jų dėmesio centre bus vaikas, jo gerovė ir asmenybės raida. Kalbant apie ikimokyklinio ir pradinio ugdymo dėmę, pabrėžiamas visuminis požiūris į vaiko socialinę, pažintinę ir emocinę raidą, ugdymo sritys išskiriamos tik sąlygiškai.***

*Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dėmės tyrimas, 2012
Pradinio ugdymo programų sandara: ko Europoje mokosi pradinių klasių mokiniai? Švietimo problemos analizė, 2017, gegužė, Nr. 1 (157)*

1 lentelė. Dalykų, kurių mokosi pradinį klasių mokiniai, pavyzdžiai

Lietuva	Austrija	Latvija	Estija
Dalykai, kurių mokomasi 1–4 klasėse: dorinis ugdymas (tikyba arba etika) lietuvių kalba (gimtoji) gimtoji kalba (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių)* lietuvių kalba (valstybinė)* užsienio kalba matematika pasaulio pažinimas dailė ir technologijos muzika kūno kultūra	Dalykai, kurių mokomasi 1–4 klasėse: tikyba vietovės istorija, geografija ir biologija vokiečių kalba (skaitymas, rašymas) matematika muzika menai techniniai / tekstilės darbai (angl. <i>crafts</i>) fizinė veikla, sportas užsienio kalba* saugumas kelyje**	Dalykai, kurių mokomasi 1–3 klasėse: latvių kalba užsienio kalba matematika gamtos mokslai socialiniai mokslai etika / krikščionybės įvadas darbai (angl. <i>crafts</i>) sportas muzika vizualieji menai	Dalykai, kurių mokomasi 1–3 klasėse: estų ar kita mokomoji kalba estų kaip antroji kalba* užsienio kalba matematika gamtos mokslai asmenybės, socialinis ir sveikatos ugdymas muzika menas fizinis ugdymas rankdarbiai ir namų ekonomika, technologijos tikyba**
* Mokyklose, kuriose mokoma tautinės mažumos kalba	* 1–2 klasėse integruojama į kitus dalykus ** 10 val. per metus		* Mokyklose, kuriose mokoma ne estų kalba ** Pasirenkamasis dalykas

Šaltiniai: 2015–2016 ir 2016–2017 mokslo metų pradinio ugdymo programos bendrasis ugdymo planas; Eurydice

Aktyvinti Windo

Pradinio ugdymo programų sandara: ko Europoje mokosi pradinį klasių mokiniai? Švietimo problemos analizė, 2017, gegužė, Nr. 1 (157)

Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermės tyrimas (Jovaiša, Monkevičienė, Žemgulienė, ir kt. 2012) (<https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/Ikimokyklinio-priesmokyklinio-ir-pradinio-ugdymo-turinio-programu-dermes-tyrimas.pdf>) atskleidė, kad tarp programos elementų (tikslų, uždavinių, principų) stokojama dermės, taip pat trūksta programų dermės su kitais tarptautiniais ir nacionaliniais švietimo dokumentais.

Aktualaus ugdymo turinio numatymas

Numatomo ugdymo turinio struktūravimas

Numatomų rezultatų apibrėžtumas

Mokinių pasiekimų sąsajos su turinio apimtimis

Nuoseklus mokinių pasiekimų augimas

Socialinis ugdymas

Paskirtis

Pozityvus santykis su savimi,
kitais žmonėmis.

Gyventi ir veikti demokratinėje visuomenėje,
sparčiai besikeičiančioje daugiakultūrinėje
aplinkoje.

Ugdytis gebėjimus, įgalinančius suprasti žmones, jų
santykius, pažinti jų supantį pasaulį ir jame atsakingai
veikti savarankiškai bei drauge su kitais.

Formuotis požiūrį į pasaulį, jame vykstančius
reiškinius, procesus, nagrinėti praeitį, analizuoti
dabartį, projektuoti ateitį.

Siekiama, kad socialinio ugdymo sritis pradinio ugdymo pakopoje apimtų **aktualų ir prasmingą turinį**, padedantį mokiniui pažinti save kaip asmenį, kaip šeimos, klasės, mokyklos bendruomenės narį, suprasti, kad praeities įvykiai, reiškiniai ir procesai veikia šalies ir jos piliečių dabartį ir ateitį, pažinti demokratinės visuomenės procesus ir atsakingai veikti pagal galimybes keičiant artimiausią aplinką.

Tikslas

Siekama, kad mokiniai įgytų bendrą supratimą apie žmonių gyvenimą **socialinėje, kultūrinėje, gamtinėje aplinkoje**, suvoktų joje vykstančius reiškinius ir procesus, jų kaitą laike ir erdvėje, ugdytųsi vertybines nuostatas bei gebėjimus, būtinus **aktyviai, prasmingai ir atsakingai veikti kartu su kitais sprendžiant kasdienio gyvenimo bei artimiausios aplinkos problemas.**

Uždaviniai

Siekiant socialinio ugdymo tikslo, mokiniai:

pažindami artimiausią socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką mokosi naudotis įvairiais šaltiniais, jais remiantis išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę apie žmonių gyvenimą praeityje, dabartyje ir ateityje;

plėtoja gebėjimus stebėti, tyrinėti artimiausią aplinką bei suprasti save ir kitus žmones, bendraamžių grupėje, bendruomenėje, bendrauti ir bendradarbiauti, būti tolerantiškam, konstruktyviai spręsti iškilančias problemas;

artimiausioje aplinkoje mokosi **pastebėti** bendruomeniškumo, demokratinių principų raišką, suprasti piliečio teises ir pareigas, jomis **vadovautis** priimant sprendimus ir veikiant bendruomenėje;

ugdosi **noriai, prasmingai ir atsakingai veikti** artimiausioje socialinėje, kultūrinėje ir gamtinėje aplinkoje, siekia ją **saugoti ir plėtoti, savo veiklą grįsti darniojo vystymosi principais**.

Pasiekimų sritys

Žmonių gyvenimas kartu (pilietinė sritis) apima vaiko savęs ir bendruomenės santykių pažinimą, socialinius ryšius, gyvenimą demokratinėje visuomenėje, įsitraukimą ir veiklą artimiausioje socialinėje, ekonominėje aplinkoje.

Žmonių gyvenimo kaita (istorinė sritis) apima vaiko supratimą apie praeitį-dabartį-ateitį, suasmenintą žmonių gyvenimo kaitos, jos tęstinumo pažinimą ir naujų prasmų apie praeitį ir dabartį kūrimą.

Aplinka ir žmogus (geografinė sritis) apima artimiausios geografinės aplinkos pažinimą, aktyvų tyrinėjimą, siekiant įgyti naujas patirtis ir plėsti supratimą apie pasaulį.

1-2 mokymosi metai

3-4 mokymosi metai

2.2. Istorinės raidos supratimas

2.2.1. Remiantis savo šeimos istorijos įvykiais, paaiškinti žmonių gyvenimo kaitą, jos tęstinumą.	2.2.1. Susieti tarpusavyje kai kuriuos reikšmingus savo šeimos, giminės ir gyvenamosios vietovės, Lietuvos istorijos įvykius.
2.2.2. Sudaryti savo giminės medį (vaikai, tėvai, seneliai, proseneliai).	2.2.2. Atpažinti ir apibūdinti nagrinėtus istorijos įvykius, objektus, asmenybes, kurie buvo reikšmingi atskirais laikotarpiais kuriantis ir plėtojantis Lietuvos valstybei.
2.2.3. Remiantis surinkta medžiaga apie šeimos istoriją apibūdinti savo senelių, prosenelių gyvenimo būdą, veiklą, nuveiktus darbus, jų pomėgius, laisvalaikį.	2.2.3. Nusakyti nagrinėtų Lietuvos istorijos įvykių kai kurias priežastis ir padarinius.
2.2.4. Nurodyti keletą svarbiausių šeimos, giminės įvykių, švenčiamų švenčių, esamų šeimos tradicijų.	2.2.4. Apibūdinti ir palyginti žmonių gyvenimą skirtingais istorijos laikotarpiais (priešistorė, senovės istorija, viduramžiai, naujieji laikai, naujausieji laikais).
2.2.5. Pateikti pavyzdžių apie žmonių kasdienio gyvenimo kaitą praeityje.	2.2.5. Paaiškinti žmonių gyvenimo kaitos priežastis ir padarinius, susieti šią kaitą su žmonių gebėjimais kurti darnius santykius tarpusavyje, su gyvenamąja aplinka, technikos ir mokslo pasiekimais, nenutrūkstamu sukauptos patirties perdavimu.
2.2.6. Nurodyti keletą svarbiausių gyvenamosios vietovės istorijos įvykių, objektų, asmenybių ir paaiškinti jų reikšmę.	2.2.6. Nusakyti ir palyginti svarbiausius pasaulio istorijos laikotarpių (priešistorė, senovės istorija, viduramžiai, naujieji laikai, naujausieji laikai) bruožus.

1-2 mokymosi metai*2.3. Istorijos tyrimas*

2.3.1. Įvardinti keletą istorijos šaltinių, iš kurių galima sužinoti apie praeitį.

2.3.2. Paaiškinti skirtumus tarp išgalvotos istorijos ir istorijos įvykių.

2.3.3. Rinkti tiesiogiai išreikštą informaciją iš įvairių istorijos šaltinių, ją panaudoti atsakant į klausimus apie praeitį.

2.3.1. Įvardinti keletą istorijos šaltinių, iš kurių galima sužinoti apie gyvenamosios vietovės, Lietuvos istoriją.

2.3.2. Atpažinti istorijos šaltinio tipą, nustatyti autorių, paskirtį remiantis tiesiogiai jame išreikšta informacija.

2.3.3. Paaiškinti skirtumus tarp pasakos, padavimo, istoriko parašyto teksto.

2.3.4. Rinkti tiesiogiai išreikštą informaciją iš įvairių istorijos šaltinių, dalinai ją apibendrinti.

2.3.5. Įvertinti istorijos šaltinio reikšmę pagal jo suteikiamos informacijos kiekį.

2.3.6. Paaiškinti, kodėl atsiranda skirtingi istorijos aiškinimai.

2.3.7. Atskirti faktinę informaciją nuo jos aiškinimo.

2.4. Istorinio pasakojimo kūrimas ir raiška

2.4.1. Įvairiomis formomis pateikti atsakymus į klausimus apie praeitį (žodžiu, sukurti rišlų 2–3 sakinių tekstą, nupiešti piešinį ir kt.) remiantis įgyta informacija iš istorijos šaltinio.

2.4.2. Vartoti kai kurias istorijos sąvokas, apibūdinant savo šeimos, giminės istorijos įvykius, giminaičių veiklą praeityje.

2.4.1. Įvairiomis formomis pateikti atsakymus į klausimus apie praeitį (žodžiu, sukurti rišlų 3–4 sakinių tekstą, nupiešti piešinį ir kt.) remiantis įgyta informacija iš kelių istorijos šaltinių.

2.4.2. Vartoti kai kurias istorijos sąvokas, apibūdinant nagrinėtus istorijos įvykius, objektus, asmenybes.

2.4.3. Pagrįsti savo aiškinimą apie nagrinėtus gyvenamosios vietovės ir Lietuvos valstybės istorijos įvykius, objektus ir asmenybes.

3-4 mokymosi metai

Socialinio ugdymo turinys

1 mokymosi metai

Praeitis, dabartis ir ateitis

Aš ir mano šeimos istorija

Aš – šeimos istorijos tyrinėtojas

Istorijos sritis

2 mokymosi metai

Žmonių gyvenimo kaita ir tęstinumas

**Mano šeimos ir gyvenamosios
vietos istorija**

Aš – praeities tyrinėtojas

Socialinio ugdymo turinys

3 mokymosi metai

Žmonių gyvenamoji erdvė seniau ir dabar

Žmonių veikla, darbas ir profesijos

Mokymas ir mokyklos

Komunikacija, kelionės ir keliautojai

Laisvalaikis ir žaidimai

Mūsų valstybę kūrusios asmenybės

Aš – praeities tyrinėtojas

Istorijos sritis

4 mokymosi metai

Lietuvos valstybės kelias: *reikšmingi įvykiai, objektai, asmenybės skirtingais Lietuvos valstybingumo istorijos laikotarpiais*

Viena, bet įvairi Lietuva

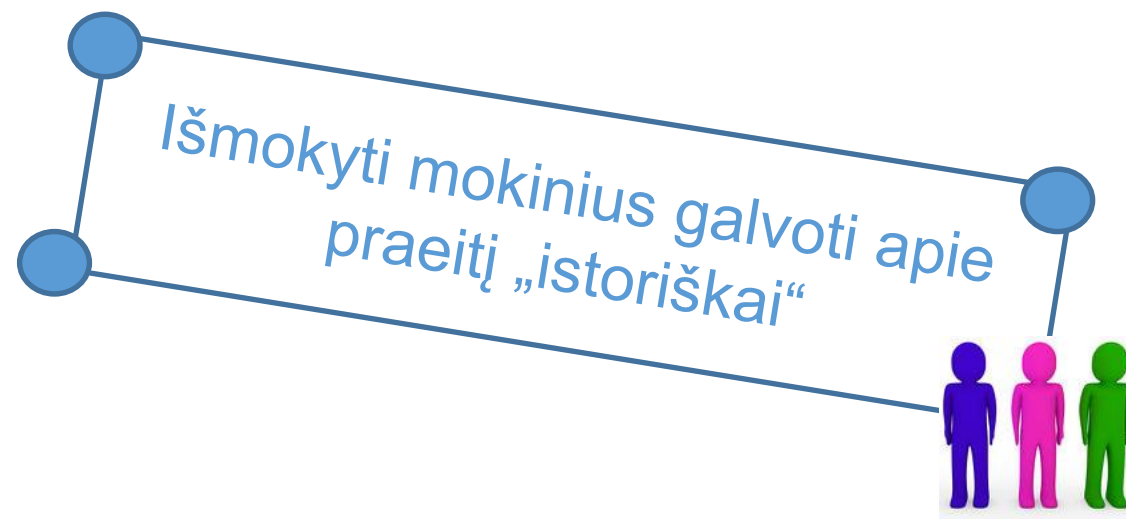
Lietuviai pasaulyje

Žmonių gyvenimas skirtingais istorijos laikotarpiais

Aš – praeities tyrinėtojas

- *Istorijos šaltinių tyrimas, išvadų ir prielaidų kūrimas apie išlikusius praeities pėdsakus, „liudytojus“.*
- *Pasakojimų apie praeitį kūrimas („rekonstrukcija“, kuri susijusi su šiandienai aktualiais klausimais, istorikų asmeniniais interesais, naudojamais šaltiniais ir kt.).*

Hilary Cooper, 1995, 2016.

?

Klausimai

Siūlymai

Komentarai

?